

The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

The City of Art : Model for Development of Creative Art and Culture

Chiang Saen, Chiang Rai Province

พระอัคราภิศุทธิ์ สิริวตฺถโน,ดร.

Phraakkharaphisut Siriwatthano,Dr.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

Thanit_loonlawan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ 1.เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เชียงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 2.เพื่อพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่ 3. เพื่อพัฒนาช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการจัดงานศิลปวัฒนธรรม เชียงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่ 4. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนาม ภาคเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผลการวิจัยพบว่า มีรูปแบบและกระบวนการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในเชิงที่เป็นรูปธรรม ประกอบไปด้วย มีการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ เช่น การทำโลโก้ สัญลักษณ์เมืองเชียงใหม่ การทำตุ๊กตารัก การทำแลนด์มาร์คไว้ถ่ายรูป และมีช่วงศิลปวัฒนธรรมของอำเภอเชียงใหม่ เช่น การสืบชะตาเมือง กิจกรรมการแสดงเช่น ฟ้อนรำ ดนตรีพื้นเมือง กลองสะบัดชัย การแสดงของชนเผ่า กาดมั่วครัวแลง ตลอดจนถึงแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริม

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์
ศิลปวัฒนธรรม

คำสำคัญ : รูปแบบ,การพัฒนา,ศิลปวัฒนธรรม,เชิงสร้างสรรค์

Abstract

Research paper concerning The City of Art : Model for Development of Creative Art and Culture Chiang Saen, Chiang Rai Province. The objectives are as follows 1. To study the plan to conserve and promote creative arts and culture in Chiang Saen, Chiang Rai province 2. To develop a Creative Arts and Culture Street in Chiang Saen 3. To develop Arts Square: planned for activities and creative arts and culture shows in Chiang Saen, Chiang Rai province 4. To develop an application to promote creative tourism areas in Chiang Saen, Chiang Rai province. It is Qualitative Research including documentary evidence and field work. The documentary part comprises information collected from relevant documents and research. The field work includes information collected from questions and interviews, in-depth interviews and Focus Group discussions, as well as Participant Observation. Research results show that there is a plan and process to conserve and promote creative arts and culture in Chiang Saen, Chiang Rai province on a material basis comprised of the development of a Creative Arts and Culture Street in Chiang Saen, such as creating a logo as a symbol of the city of Chiang Saen, Lanna flags, photographic landmarks, and an open area or square for arts and culture in Chiang Saen district, such as a ceremony of renewal for the city, activities and shows, such as traditional dancing and folk music and drums, hill tribes demonstrations, markets, and finally an application to promote creative tourists places in Chiang Saen, Chiang Rai province, so as to advertise information about arts and culture.

Keywords : Development, Culture Street, San Sai Sub-District

บทนำ

นโยบายการค้าต่างประเทศ อำเภอเชียงแสนได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเชียงแสนได้รับการประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เมืองเชียงแสนเป็นเมืองโบราณที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดของแคว้นล้านนา หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีแสดงให้เห็นปรากฏว่าเมืองเชียงแสนมีการพัฒนาเนื่องจากเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจการปกครอง ศาสนาและศิลปกรรม เมืองเชียงแสนในปัจจุบันได้มีการยกฐานะเป็นอำเภอเชียงแสนที่เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงรายได้มีการพัฒนาอนุรักษ์โบราณสถานและวัตถุโบราณมานาน กรมศิลปากรได้มีการบูรณะ จัดสภาพภูมิทัศน์รอบโบราณสถานขึ้นเป็นอนุสรณ์สถาน เพื่อการสงวนรักษาคุณค่าที่เป็นมรดกของล้านนาและเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของล้านนาที่มีความสำคัญของประเทศไทย โบราณสถานของเมืองเชียงแสนทั้งภายในและนอกเมืองส่วนใหญ่ได้รับการขุดค้น ขุดแต่ง บูรณปฏิสังขรณ์ และปรับปรุงภูมิทัศน์แล้ว โดยเฉพาะกำแพงเมือง ป้อมคูเมือง รวมถึงวัดวาอารามต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเข้มข้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ด้วยนโยบายของทางจังหวัดที่ผลักดันเชียงแสนขึ้นเป็นแหล่งมรดกโลก (สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่, 2558 : 286)

เมืองเชียงแสนปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นเมือง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของตัวอำเภอเชียงแสนและเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน พื้นที่เต็มไปด้วยอาคารสิ่งปลูกสร้างทั้งของส่วนราชการและเอกชน รวมถึงบ้านเรือนราษฎร ร้านค้า ตลาด ท่าเรือ วัด สถานศึกษา บ้านพัก หน่วยงานด้านการค้า ศุลกากร การท่องเที่ยว และพิพิธภัณฑสถาน โดยมีโบราณสถานแทรกตัวอยู่เป็นระยะพื้นที่ด้านทิศใต้ภายในเมืองมีสภาพเป็นชุมชนหนาแน่นน้อยกว่าพื้นที่ด้านทิศเหนือ บางส่วนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งทำนาทำไร่ และสวนผลไม้ พื้นที่นอกเมืองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม บางส่วนเป็นชุมชนเมือง นิคมอุตสาหกรรม และป่าไม้ สถานที่สำคัญต่างๆ ของเชียงแสนล้วนมีประวัติศาสตร์และเรื่องเล่าที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และตำนานท้องถิ่น พื้นที่ภายในและโดยรอบเชียงแสนมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากมาย ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเมืองเชียงแสนได้รับการบรรจุเป็นโครงการบูรณะและอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์แห่งชาติ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 มีเป้าหมายที่จะสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเมืองเชียงแสนและบริเวณในพื้นที่

เป้าหมาย เพื่อการดำเนินงานปรับปรุงบูรณะโบราณสถานและสภาพภูมิประเทศ ให้เกิดบรรยากาศ
เพื่อให้เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์สูงสุด

การส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายและการที่จะให้คนในพื้นที่
ตระหนักถึงโบราณสถานซึ่งเป็นมรดกล้ำค่าของจังหวัดชายแดน การจัดกลยุทธ์ทางการตลาดที่
จำเป็นเป็นในการสร้างเสริมเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้เกิดรูปธรรมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดมีความ
จำเป็นจะต้องให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการด้านแผนงานดำเนินงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับ
สภาพของพื้นที่และความพร้อมของประชาชน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะต้องกระตุ้นให้การมีส่วนร่วม
ของชุมชนเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบและเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวให้เกิดการร่วมมือ
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย (ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิ, 2558 : 10)

อำเภอเชียงแสนและเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน พื้นที่เต็มไปด้วยอาคารสิ่งปลูกสร้าง
ทั้งของส่วนราชการและเอกชน รวมถึงบ้านเรือนราษฎร ร้านค้า ตลาด ท่าเรือ วัด สถานศึกษา
บ้านพัก หน่วยงานด้านการค้า ศุลกากร การท่องเที่ยว และพิพิธภัณฑ์ โดยมีโบราณสถานแทรกตัวอยู่
เป็นระยะพื้นที่ด้านทิศใต้ภายในเมืองมีสภาพเป็นชุมชนหนาแน่นน้อยกว่าพื้นที่ด้านทิศเหนือ บางส่วน
เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งทำนา ทำไร่ และสวนผลไม้ พื้นที่นอกเมืองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม
บางส่วนเป็นชุมชนเมือง นิคมอุตสาหกรรม และป่าไม้ สถานที่สำคัญต่างๆ ของเชียงแสนล้วนมี
ประวัติศาสตร์และเรื่องเล่าที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และตำนานท้องถิ่น พื้นที่ภายในและโดยรอบ
เชียงแสนมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากมาย ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว
ทางธรรมชาติ ทั้งยังเป็นแหล่งค้าขายระหว่างประเทศที่สำคัญ มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมากมาย

ผู้วิจัยศึกษาแผนการส่งเสริมการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เชิง
สร้างสรรค์เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว มุ่งปรับโครงสร้างตลาด
การท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ให้เกิดความเชื่อมโยงเส้นทางในภูมิภาคและ
สนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชนและประชาชน องค์กรต่าง ๆ การส่งเสริมความร่วมมือ
ทางด้านการท่องเที่ยวและการปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิตของคนชายขอบเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้อง
ให้ความสนใจและสนับสนุนในด้านความรู้และการส่งเสริมอย่างจริงจังและให้สอดคล้องกับสภาพความ
เป็นอยู่ สภาพแวดล้อมตามภูมิประเทศ วัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อพัฒนานวนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อพัฒนาช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรม เชียงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่องนี้มีการทบทวนวรรณกรรมดังนี้คือ

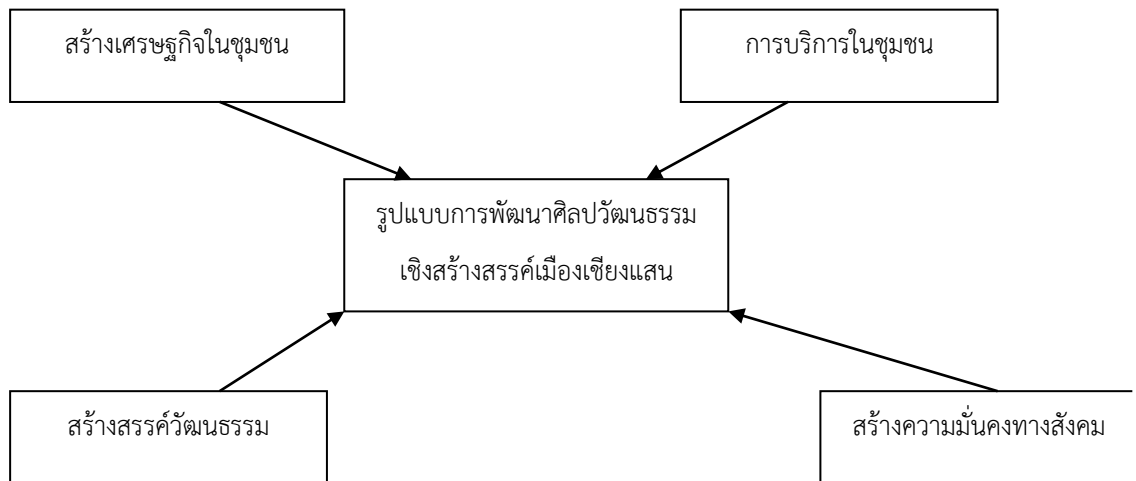
ประสิทธิ์ สว่างศรี งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่โบราณสถานเมืองเชียงใหม่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า เมืองเชียงใหม่เป็นพื้นที่เมืองโบราณที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งในทางโบราณคดี และเอกสารทางประวัติศาสตร์ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากซากทางโบราณคดี มีจำนวนวัดทั้งที่เป็นวัดร้างและวัดที่ถูกนำกลับมาบูรณะใช้ใหม่จำนวนทั้งสิ้น 7๖ แห่ง

สุณีย์ บริสุทธิ์ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความตระหนักของชุมชนเชียงใหม่ต่อคุณค่าด้านโบราณสถานเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถาน ไว้อย่างยั่งยืนสืบไปถึงลูกหลาน อีกทั้งยังมีแนวทางให้ชาวเชียงใหม่สามารถสร้างรายได้ จากโบราณสถาน ในรูปแบบของการให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานของเชียงใหม่

เอกสิทธิ์ เรือนทอง ได้ทำงานวิจัยเรื่อง พัฒนาการของแผนผังโบราณสถานในเมืองโบราณเชียงใหม่และเชียงใหม่ พบว่า แผนผังของโบราณสถานในเมืองโบราณเชียงใหม่และเชียงใหม่ น้อย ทั้ง 45 แห่ง ในพื้นที่ อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย
ตามแนวคิด/ทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

กระบวนการวิจัยเรื่อง The City Of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

- 1) ศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประวัติและความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการพัฒนางานวิจัย โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสรุปประเด็นการนำไปสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3) สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี ปรากฏท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เพื่อระดมแนวคิด มุมมองที่มีผลต่อการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำไปสู่การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูลสรุปในเชิงสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และศึกษาเชิงความสัมพันธ์ถึงมุมมองของ รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ปรากฏท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

๖) สรุปผลการวิจัย โดยได้อंकความรู้และนวัตกรรม ตามวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

โครงการย่อยที่ 1 : รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัย

มีรูปแบบและกระบวนการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย การทำโลโก้ การทำตุ๊กล้านนา การทำแลนด์มาร์คไว้ถ่ายรูป การสืบชะตาเมือง กิจกรรมการแสดงเช่น ฟ้อนรำ/ดนตรีพื้นเมือง/กลองสะบัดชัย/การแสดงของชนเผ่า

โครงการย่อยที่ 2 : การพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยดังนี้

- การทำโลโก้ สัญลักษณ์เมืองเชียงใหม่
- การทำตุ๊กล้านนา
- การทำแลนด์มาร์คไว้ถ่ายรูป

โครงการย่อยที่ 3 : ช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยดังนี้

มีช่วงศิลปวัฒนธรรมของอำเภอเชียงใหม่ ดังนี้คือ

- การสืบชะตาเมือง
- กิจกรรมการแสดงเช่น ฟ้อนรำ/ดนตรีพื้นเมือง/กลองสะบัดชัย/
การแสดงของชนเผ่า

- กาดมั่วครัวแลง

โครงการย่อยที่ 4 : การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยดังนี้

- การทำคลิปเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ศิลปวัฒนธรรมเชิง
สร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่

- การทำเว็บไซต์เชิงท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่

6) นำเสนอผลงานวิจัย ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมือง
เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัด
เชียงใหม่ ผลวิจัยพบว่า รูปแบบการอนุรักษ์โบราณสถาน และ โบราณวัตถุ หมายถึง เป็นทรัพยากร
ทางวัฒนธรรมประเภทจับต้องได้ มีฐานะเป็น “ทรัพย์สินของแผ่นดิน” ประเภทหนึ่ง และในทาง
วิชาการเรียกรวมน่า ทรัพยากรทางโบราณคดี ซึ่งหมายถึงสถานที่ สิ่งก่อสร้าง รวมทั้งวัตถุสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และวัฒนธรรมในอดีตทุกยุคทุกสมัย และเป็นสิ่งที่มีคุณค่าความสำคัญ สามารถ
นำมาจัดการให้เป็นคุณประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของคนสมัยปัจจุบัน และส่งผ่านไปให้คนรุ่นต่อ ๆ ไป
ได้ประโยชน์อนาคตได้

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เชียงแสน ก่อตั้งขึ้นในปี พุทธศักราช 2500 เป็นพิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติประจำแหล่งโบราณคดีเมืองเชียงใหม่ ทำหน้าที่ในการเก็บรักษาและจัดแสดง โบราณวัตถุ
ศิลปวัตถุที่ได้จากการสำรวจ ขุดแต่งและบูรณะโบราณสถานในเขตเมืองโบราณเชียงแสน ตลอดจน
พื้นที่อื่น ๆ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ สู่สาธารณชน โดยเป็นหน่วยงานในกำกับของกรมศิลปากร การจัด
แสดงภายใน มุ่งเน้นการนำเสนอหลักฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตั้งหลักแหล่งของชุมชน ตั้งแต่สมัย
ประวัติศาสตร์ เรื่อยมาจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ อาทิเช่น เครื่องมือหินกะเทาะ และเครื่องมือหินขัด ที่
พบในบริเวณริมแม่น้ำโขง มีอายุราว 13,000-1,000 B.C. ซึ่งแยกออกเป็นสังคมล่าสัตว์ และสังคม
เกษตรกรรม จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ที่พบหลักฐานตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา จำนวน
มาก เช่น พระพุทธรูป ชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้นประดับศาสนสถาน และศิลาจารึกที่มีอายุอยู่
19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในช่วงพุทธศตวรรษ 21-22 พื้นที่การจัดแสดงช่วงหลัง นำเสนอเรื่องราวของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่
เมืองเชียงแสนและใกล้เคียง เช่น ชาวไทยวน ไทลื้อ อาข่า และเมี่ยน เป็นต้นโดยมีรูปแบบของการ
อนุรักษ์ดังนี้คือ

1. รูปแบบของการอนุรักษ์โบราณสถานเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
2. รูปแบบการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
3. กิจกรรมการไหว้พระ 9 วัดล้านนาในเชียงแสน
4. กิจกรรมการจัดประกวดภาพถ่าย ภาพวาด คำขวัญ ตราสัญลักษณ์ ที่เกี่ยวกับ
เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
5. กิจกรรมการประกวดออกแบบพื้นที่ย่าน หรือพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของเมืองเชียง
แสน จังหวัดเชียงราย
๖. กิจกรรมการทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่เมืองเชียงแสน
7. การจัดกิจกรรมการสวดมนต์ทุกวันพระ ที่เป็นวัดร้าง ในอำเภอเชียงแสน
จังหวัดเชียงราย
8. ทำแผนผังของท่องเที่ยว
9. ทำป้ายให้ข้อมูลประเพณีและวัฒนธรรมของเชียงแสน
10. เปิดหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับ “ผู้นำท่องเที่ยว”
11. กิจกรรมการเดิน “ธรรมยาตรา”
12. การส่งเสริม และการอนุรักษ์ ด้านการให้ชุมชนมีรายได้
13. การสร้างนักวิจัยท้องถิ่น
14. รูปแบบของการส่งเสริม และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมการสงฆ์
พระธาตุของวัดในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
15. รูปแบบและกิจกรรมส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยวและการปั่นจักรยานนำเที่ยว
สถานที่
1๖. มีการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมมีชีวิต
17. รูปแบบของการสร้างจิตสำนึกเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

18. รูปแบบของการจัดตั้งชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงแสนจังหวัด เชียงราย

การพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า มีการออกแบบและการพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรม ดังนี้คือ มีการออกแบบ และ สร้างถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ทั้งด้านใน และด้านนอก วัดเจดีย์หลวง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

การพัฒนาช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสนจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การจัดช่วงศิลปวัฒนธรรมของเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวส่งเสริมการสร้างสรรคสินค้าและบริการ ให้โดดเด่นและมีคุณค่า มุ่งเน้นเกษตรมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ หัตถอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว ในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน เพื่อสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ของเมืองเชียงแสน ในเสริมสร้างพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวของเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่มีอารยธรรมล้านนา เพิ่มสมรรถนะบุคลากรทางการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในการอำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเดิม และแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเมืองเชียงแสน สามารถเดินทางเกิดการเชื่อมโยงในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 อีกทั้งสนับสนุนให้เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นศูนย์การท่องเที่ยวการท่องเที่ยว ศูนย์กลางการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ นักลงทุน ธุรกิจการท่องเที่ยวระดับนานาชาติ รวมถึงเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว โลจิสติกส์ทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของผู้พิการ และผู้สูงอายุ ในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่เสื่อมโทรม เพื่อยกระดับ และรักษาให้เกิดความยั่งยืน ด้านศิลปวัฒนธรรม ความสำคัญ และภาคภูมิใจในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของตนเองและเป็นตัวอย่างในการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ชุมชนอื่นๆ ประกอบไปด้วย กิจกรรมการแสดง ช่วงศิลปวัฒนธรรมเชียงแสน มีดังนี้ 1.ของดีเมืองเชียงแสน 2 จุงแขนปีกบ้าน 3 สร้างสรรค์ความรู้ 4 ภาพคู่ความหลัง 5 รวมพลังพัฒนา การแสดงผลงาน ทางด้านด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีดังนี้ การทอผ้า

พื้นเมืองลายเชียงแสน ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน กลุ่มหัตถกรรมทอตุ่ง การปั้นและการ
แกะสลัก เป็นต้น

การอภิปรายผล

จากการศึกษาบทความวิจัยเรื่อง The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิง
สร้างสรรค์ เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีงานวิจัยที่สอดคล้องของประสิทธิ์ สว่างศรี งานวิจัย
เรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่โบราณสถานเมืองเชียงแสนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและ
ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า เมืองเชียงแสนเป็นพื้นที่เมืองโบราณที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้ง
ในทางโบราณคดี และเอกสารทางประวัติศาสตร์ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากซากทางโบราณคดี มี
จำนวนวัดทั้งที่เป็นวัดร้างและวัดที่ถูกลืมกลับมาบูรณะใช้ใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 76 แห่งในพื้นที่กำแพง
เก่าเมืองเชียงแสนซึ่งมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ
ประเด็นทางด้านที่ดิน เนื่องจากจำนวนของแหล่งโบราณสถานที่จะกระจายตัวอยู่ทั่วไปในเมือง ในพื้นที่
ที่ดินบางส่วนเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมธนารักษ์โดยมีกรมศิลปากร เป็นผู้ดูแล (จำนวนวัดร้างทั้งสิ้น 25
แห่งมีประเด็นการบุกรุกที่ดินของชาวชุมชน คิดเป็นร้อยละ 32.89 ของจำนวนหลักฐานทางโบราณคดี
ในทั้งหมด จากข้อมูลของโครงการบูรณะและอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์เชียงแสน ปี พ.ศ. 2548)
และบางส่วนเป็นที่ดินส่วนบุคคล ซึ่งประเด็นความขัดแย้ง ในเชิงของที่ดินนี้เป็นหนึ่งในปัญหาหลักของ
การอนุรักษ์และจัดการมรดกทางโบราณคดีเหล่านั้น ปัจจุบันกรมศิลปากรและเทศบาลตำบลเวียงเชียง
แสน มีนโยบายที่จะคลี่คลายประเด็นปัญหาดังกล่าวเพื่อสร้างกระบวนการจัดการร่วมกันระหว่าง
ชุมชน หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ อันจะก่อให้เกิดการผลักดันเข้าสู่
การเป็นมรดกโลกในรูปแบบของมรดกที่ยังคงมีชีวิต (Living Heritage) การศึกษาในครั้งนี้จึงมี
เป้าหมายในการค้นหาแนวทางการจัดการร่วมกันดังกล่าวระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องและชุมชนที่มี
ผลกระทบ เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป กรอบแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับ
การศึกษาในครั้งนี้สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 แนวคิดและวรรณกรรมหลักคือ แนวคิดการอนุรักษ์ใน
ระดับนานาชาติ พัฒนาการแนวคิดและการปฏิบัติในการอนุรักษ์ของประเทศไทย แนวคิดอนุรักษ์เมือง
ประวัติศาสตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนวิธีการศึกษาใช้วิธีการสำรวจ ศึกษา
รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสาร การลงภาคสนาม การสัมภาษณ์และการสร้าง
กระบวนการมีส่วนร่วมภายในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยวัตถุประสงค์และความมุ่งหวังของ

19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครู
บาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khrua Sriwichai Towards
Contemporary Civilization”

การศึกษาครั้งนี้มีด้วยกันทั้งหมด 4 ข้อหลักๆคือ 1.เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและโบราณคดีในพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ ร่วมกันระหว่างกรมศิลปากร เทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน องค์การชุมชน ประชาชนพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ 2.เพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ทางโบราณคดีในเมืองเชียงใหม่ทั้งสิ้น 76 แห่งผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน 3.เพื่อกระตุ้นให้เกิดกลไกของทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ 4.เพื่อจัดกระบวนการให้เกิดการคลี่คลายประเด็นข้อขัดขัดทางด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในบริเวณพื้นที่ทางโบราณคดีต่างๆในเมืองผลของการศึกษาในครั้งนี้จะมีทั้งแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาของเมืองในภาพรวม รวมถึงการยกตัวอย่างแนวทางการจัดการพื้นที่โบราณสถานในเขตเมืองเชียงใหม่ เพื่อที่จะเป็นแนวทางเบื้องต้นในการขยับกระบวนการมีส่วนร่วมและช่วยทำให้ทุกภาคส่วนเห็นภาพที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและเกิดการขับเคลื่อนต่อไปในปัจจุบันและอนาคต

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมีดังนี้คือ

รายงานสืบจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครู
 บาครวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khruba Sriwichai Towards
 Contemporary Civilization”

แผนผังการแสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะดังนี้คือ

1. ควรหาแนวทางการจัดการพื้นที่โบราณสถานเมืองเชียงใหม่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น
2. ควรมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาภาคสนาม : ภาคเหนือ
3. ควรกระตุ้นกิจกรรมต่างๆ ผ่านสื่อช่องทางอื่นๆ ให้หลากหลายมากขึ้น

References

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, (2561). การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน ปกป้องคุ้มครองจารีตประเพณี ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรม. เชียงราย : โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2561). ศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์. เชียงราย : โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่, (2558). การส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอ เชียงแสนจังหวัดเชียงราย, กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊ค
- ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิ. (2558). รูปแบบและกระบวนการพัฒนาการพัฒนาเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊ค